

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1062 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохилов Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaq investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Quliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullonova Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafuz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	
Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirola Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amiriddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyevena	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	

Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	
Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	

Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в ситеме железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Ақбарова Лайло Упашевна	
Gidrotehnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarlari	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoirazimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолiddин Ярашев	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлов, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarlari.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarining bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
"Зелёная экономика" как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	
Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	

Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeuna	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsubek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	
Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан.....	719
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nuramamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinova	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	
Trade Marketing in the Era of Social Media: Strategies for Attracting and Retaining Customers Through Social Media Platforms.....	795
Mamatkulova Shoira Jalolovna	

Mamlakatimiz to'qimachilik tarmog'ining zamonaviy holati va tendensiyalari.....	800
Azizxon Tillyaxodjayev	
Physical Activity and Education, Trends in the Sports Industry	807
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Davlat moliyaviy nazoratining amalga oshirishning metodologik masalalari.....	812
Hakimov Nodir Nazarovich	
Avtomobil yo'llari tizimidagi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari	818
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Inson kapitali indeksini oshirishda ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishlari	826
Akhmadaliev Nikholakhon	
Global iqtisodiyot sharoitida bank inqirozlarining kelib chiqish sabablari va ularni boshqarish yo'nalishlari	829
To'xtayeva Umida Shamsiddin qizi	
Усовершенствование практики управления инфляцией на примере зарубежного опыта.....	833
Нишанбаева Наргиза Бохадировна	
Sud-buxgalteriya ekspertizasini tayinlashning tashkiliy-huquqiy ta'minoti.....	837
Darvishov Sarvarbek Rustamovich	
Mudofaa majmui va huquq muhofaza qilish organlari muassasalari, tashkilotlari g'azna ijrosi	845
Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
The Concept and Theoretical Foundations of Marketing Strategy in Regional Development.....	851
Diyorakhon Ibragimovna Kholmurotova	
Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	857
Turayev Ochil Yarashevich	
15-sonli MHXS asosida bitim narxini aniqlash	861
Toshpo'latova Munisabonu Ibrohim qizi	
Issqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi	865
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
The Role of Local Budgets in Tax Policy	869
Mukaddasova Gavxarxon Nodirxonovna	
Korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish negizida innovatsion muhitni shakllantirish asoslari	873
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatining asosiy statistik ko'rsatkichlari va ularning tahlili	879
M. Sh. Axmedova	
O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirishning institutsional va huquqiy asoslari	884
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Global biznes muhitining korporativ boshqaruv tizimiga ta'siri.....	889
Egamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
Sug'urta faoliyatida anderrayting xizmatini takomillashtirish	893
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Qozog'iston sug'urta bozori tahlili	898
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Tashqi savdoni tashkil etish va tartibga solishda merkantilistlar g'oyalarining tutgan o'rni	903
Turayev Nurbek Muxammadovich	
Актуальные вопросы обеспечения экологической безопасности.....	911
Исроилов Боходир Ибрагимович, Хасанов Ойбек Мардонович	
Qo'shilgan qiymat solig'ini budjetdan qaytarish tartibini takomillashtirish	915
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Aholini qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan ta'minlash samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	919
Ochilova Maftuna Toshpulat qizi	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatini tashkil etishning asosiy omillari	924
M. Sh. Axmedova	
Bank xizmatlarini shakllantirish bo'yicha xorijiy ilg'or davlatlar tajribasi.....	928
Ergashev Azizxon Avazxon o'g'li	
Ikkiyoqlama soliqqa tortish munosabatlarini tartibga solishga oid ilmiy-nazariy qarashlar	933
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
Как достичь высоких показателей устойчивости и избежать гринвошинг или роль ESG отчетности в достижении ЦУР в Узбекистане	939
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	944
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	947
Кадилов Алишер Исмаилович	
O'zbekiston Respublikasining agrar siyosati va uni takomillashtirish yo'llari.....	951
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Tursunov Abdulxamid G'afurjon o'g'li	

Soliq imtiyozlari ma'muriyatchiligining amaldagi holati tahlili.....	956
Nurmatov Sherzod Rustamovich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	964
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
The Use of Modern Management Methods in the Management of Housing Stock in the Digital Economy Conditions	968
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda yoshlarning roli	974
Beknazarov Bekzod Baxtiyor o'g'li	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni samarali tashkil etish yo'nalishlari	979
Gafurova Umida Fatixovna	
Davlat boshqaruvi tizimi va hududiy rivojlanish o'rtasidagi munosabatlar	984
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Sanoat korxonalarining strategik iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash	988
Uktamov Xusniddin Faxriddinovich	
Tijorat banklarida mijozlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi	992
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Tadbirkorlik muhiti tahlili va uni davlat tomonidan tartibga solish shart-sharoitlari	997
S. T. Toshaliyeva, A. M. Abduraxmonov	
Учет поступления и списания с учета основных средств в бюджетных организациях	1002
Абдуллаева Нилуфар Джавдат кизи	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish	1007
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llar	1010
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Sog'liqni saqlash tizimini davlat tomonidan moliyalashtirishning zaruriyati	1014
Meliyev Azimjon Murodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarishda ichki audit xizmatining zarurligi	1019
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Hududlarda inklyuziv iqtisodiy o'sishni ta'minlashning nazariy asoslari	1024
Tangriberdiyev Sulaymon Kamiljonovich	
Tadbirkorlikni rivojlantirish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni tashkil etishning nazariy va uslubiy tamoyillari	1030
Farxodjon Inamov	
Xitoy iqtisodiyotidagi to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarga ta'sir etuvchi omillar	1037
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Экономический механизм государственного регулирования транспортной системы	1043
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	1046
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Korxonalar faoliyatiga innovatsion marketingni joriy etish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	1052
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
Tog' turizmini rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlari	1056
Mavlanov G'olibjon Muxammad o'g'li	

TOG' TURIZMINI RIVOJLANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Mavlanov G'olibjon Muxammad o'g'li

Xalqaro turizm fakulteti dekan o'rinbosari

Annotatsiya: O'zbekistonda tog' turizmi iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun katta salohiyatga ega rivojlanayotgan sohadir. Ushbu maqolada O'zbekistonda tog' turizmini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va muammolarini o'rganib, uning hozirgi holati, potentsial imkoniyatlari va barqaror rivojlanish strategiyasini har tomonlama tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Tog' turizmi, Barqaror rivojlanish, Jamiyat ishtiroki, Ekologik barqarorlik, Turizm infratuzilmasi, Madaniy meros.

Abstract: Mountain tourism in Uzbekistan is a developing industry with great potential for economic development and environmental sustainability. This article examines the specific features and problems of the development of mountain tourism in Uzbekistan, and comprehensively analyzes its current state, potential opportunities and sustainable development strategy.

Key words: Mountain tourism, Sustainable development, Community participation, Environmental sustainability, Tourism infrastructure, Cultural heritage.

Аннотация: Горный туризм в Узбекистане является развивающейся отраслью с большим потенциалом экономического развития и экологической устойчивости. В данной статье рассматриваются особенности и проблемы развития горного туризма в Узбекистане, а также всесторонне анализируется его современное состояние, потенциальные возможности и стратегия устойчивого развития.

Ключевые слова: Горный туризм, Устойчивое развитие, Участие сообщества, Экологическая устойчивость, Туристическая инфраструктура, Культурное наследие.

KIRISH

Tog' turizmi global turizm sanoatida muhim sektor bo'lib, iqtisodiy rivojlanish, madaniy almashinuv va atrof-muhitni muhofaza qilish uchun muhim imkoniyatlarni taklif etadi. So'nggi yillarda O'zbekiston o'zining rang-barang landshaftlari, boy madaniy merosi va foydalanilmagan tabiiy resurslari bilan ajralib turadigan tog' turizmining istiqbolli yo'nalishi sifatida namoyon bo'ldi. Ushbu maqola O'zbekistonda tog' turizmining rivojlanishini o'rganish, uning salohiyati, muammolari va barqaror rivojlanish strategiyalarini o'rganishga qaratilgan.

Iqtisodiyotni rivojlantirish uchun tog' turizmining ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. U nafaqat to'g'ridan-to'g'ri daromad olish orqali milliy iqtisodiyotga hissa qo'shadi, balki ish o'rinlari yaratish va mahalliy hunarmandchilik va mahsulotlarni ilgari surish orqali mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantiradi. Bundan tashqari, tog' turizmi xalqaro hamkorlik va madaniy almashinuvni rivojlantirish, O'zbekistonning jahon miqyosidagi obro'sini oshirish salohiyatiga ega. Biroq, bu sohaning rivojlanishiga ehtiyotkorlik bilan yondashish kerak, bu atrof-muhitning buzilishiga yoki madaniy zaiflashuvga olib kelmasligini ta'minlaydi.

O'zbekistonning Tyan-Shan va Pomir-Oloy tizmalari kabi tog'li hududlari tabiiy go'zallik va madaniy boylikning o'ziga xos uyg'unligini taqdim etadi. Bu hududlarda turli flora va fauna mavjud bo'lib, ularning ba'zilari endemik va muhim ekologik ahamiyatga ega. O'zbekistondagi tog' jamoalarining madaniy merosi, jumladan, an'anaviy urf-odatlar va festivallar sayyohlar uchun yana bir jozibadorlikni oshiradi.

Bunday afzalliklarga qaramay, O'zbekistonda tog' turizmini rivojlantirish bir qancha muammolarga duch kelmoqda. Ko'pgina tog'li hududlarda infratuzilma rivojlanmaganligicha qolmoqda, bu esa kirishni qiyinlashtiradi va turizm rivojlanishini cheklaydi. Bundan tashqari, xalqaro sayyohlar orasida O'zbekistonning tog'li hududlari nimalar taklif qilishi haqida xabardorlikni oshirish zarur. Atrof-muhit muammolari ham muhim rol o'ynaydi, chunki turizmning ko'payishi, agar to'g'ri boshqarilmasa, ifloslanish, yashash joylari vayron bo'lishi va boshqa salbiy ta'sirlarga olib kelishi mumkin.

Ushbu maqolada O'zbekistondagi tog' turizmining hozirgi holati va uning kelajakdagi istiqbollari to'g'risida har tomonlama tushunchaga ega bo'lish uchun miqdoriy ma'lumotlar tahlilini sifatli intervyular bilan uyg'unlashtirib, ushbu muammolarni hal qilish uchun aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Bu bilan u nafaqat O'zbekiston, balki o'xshash geografik va madaniy xususiyatlarga ega bo'lgan boshqa mamlakatlar uchun ham tegishli bo'lgan tushunchalarni berib, barqaror turizmni rivojlantirish bo'yicha adabiyotlarga hissa qo'shadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot O'zbekistonda tog' turizmining rivojlanishini o'rganish uchun ham miqdoriy ma'lumotlar tahlilini, ham sifatli intervyularni o'zida mujassamlashtirgan aralash usulli yondashuvdan foydalanadi. Ushbu metodologiya sohaning hozirgi holati, muammolari va barqaror rivojlanish imkoniyatlari haqida har tomonlama tushuncha berish uchun ishlab chiqilgan.

Ushbu tadqiqotning miqdoriy komponenti O'zbekistondagi tog' turizmi bilan bog'liq statistik ma'lumotlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Bunga tashrif buyuruvchilar soni, turizm faoliyatidan olingan daromadlar, bandlik statistikasi va sohaga tegishli boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlar kiradi. Ma'lumotlar turli manbalardan, jumladan, hukumat hisobotlari, turizm kengashi nashrlari va xalqaro turizm tashkilotlaridan to'plangan. Ushbu tahlilning maqsadi tog' turizmining milliy va mahalliy iqtisodiyotga iqtisodiy ta'sirini miqdoriy baholash va vaqt o'tishi bilan sohaning o'sish tendentsiyalarini aniqlashdir.

Sifat komponenti O'zbekistondagi tog' turizmi sektoriga jalb qilingan bir qator manfaatdor tomonlar bilan yarim tizimli suhbatlardan iborat. Ishtirokchilar orasida mahalliy hamjamiyat vakillari, turizm operatorlari, hukumat amaldorlari va turizmni barqaror rivojlantirish sohasida faoliyat yurituvchi nodavlat notijorat tashkilotlari vakillari bor. Suhbatlar ushbu manfaatdor tomonlarning tog' turizmini rivojlantirishga oid tasavvurlari, tajribalari va intilishlari haqida tushunchalarni to'plash uchun mo'ljallangan. Suhbatlarda yoritilgan mavzular tog' turizmining afzalliklari va muammolari, jamoatchilik ishtirokining roli va ekologik barqarorlik bilan bog'liq amaliyotlarni o'z ichiga oladi. Suhbatlar, shuningdek, manfaatdor tomonlar sektorning barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlashiga ishonadigan strategiyalarni aniqlashga intiladi.

Shakllar va tendentsiyalarni aniqlash uchun statistik dasturiy ta'minot yordamida miqdoriy ma'lumotlar tahlil qilindi. Sifatli ma'lumotlar uchun suhbatlar davomida umumiy mavzular va tushunchalarni aniqlash uchun tematik tahlildan foydalanildi. Bu intervyularni transkripsiya qilish, ma'lumotlarni kodlash va kodlarni tog' turizmini rivojlantirishning turli jihatlari bo'yicha manfaatdor tomonlar nuqtai nazarini ifodalovchi mavzularga ajratishni o'z ichiga oldi.

Tadqiqot axloqiy tadqiqot amaliyotiga amal qiladi, barcha ishtirokchilar uchun maxfiylik va anonimlikni ta'minlaydi. Barcha suhbatdoshlardan xabardor qilingan rozilik olindi va tadqiqot ijtimoiy tadqiqotlar uchun axloqiy ko'rsatmalarga muvofiq o'tkazildi.

Miqdoriy ma'lumotlar tahlilini manfaatdor tomonlarning sifatli tushunchalari bilan uyg'unlashtirib, ushbu aralash usulli yondashuv O'zbekistondagi tog' turizmini chuqurroq tushunish imkonini beradi. Bu o'lchash mumkin bo'lgan iqtisodiy ta'sirlarni ham, uning rivojlanishida bevosita ishtirok etgan shaxslarning sub'yektiv tajribalari va fikrlarini hisobga olgan holda, tadqiqotga tarmoqning murakkabligini aniqlash imkonini beradi. Ushbu metodologiya O'zbekistonda tog' turizmining barqaror rivojlanishi uchun asosli va maqsadli tavsiyalar ishlab chiqishni qo'llab-quvvatlaydi.

O'zbekistonda tog' turizmining hozirgi holati

Miqdoriy ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda tog' turizmi rivojlanishning dastlabki bosqichida, lekin sezilarli o'sish tendentsiyasini boshdan kechirmoqda. O'zbekistonning tog'li hududlariga tashrif buyuruvchilar soni izchil o'sib bormoqda, so'nggi bir necha yil ichida mahalliy va xalqaro sayyohlar tomonidan qiziqish sezilarli darajada oshdi. Ushbu qiziqish ortib borayotganiga qaramay, transport, turar joy va turistik qulayliklar kabi zarur infratuzilmani rivojlantirish orqada qoldi, bu esa sayohatning eng yuqori mavsumida muammolarga olib keldi.

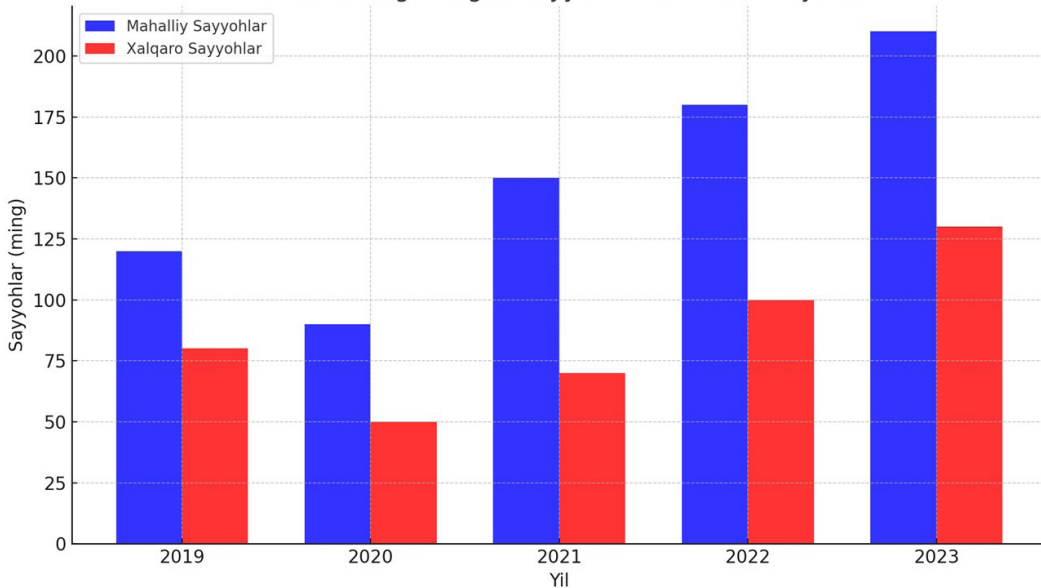
1-jadval: Turistlar tashrifi

Yil	Mahalliy Sayyohlar (minglab)	Xalqaro Sayyohlar (minglab)	Jami Sayyohlar (minglab)
2019	120	80	200
2020	90	50	140
2021	150	70	220
2022	180	100	280
2023	210	130	340

Ushbu jadvalda so'nggi besh yil ichida O'zbekistonning tog'li hududlariga mahalliy va xalqaro sayyohlar kelishining o'sishi ko'rsatilgan, bu esa ushbu yo'nalishlar ommaviyligining barqaror oshib borayotganidan dalolat beradi.

O'zbekistonga Kelgan Sayyohlar Soni Yillar Boyicha

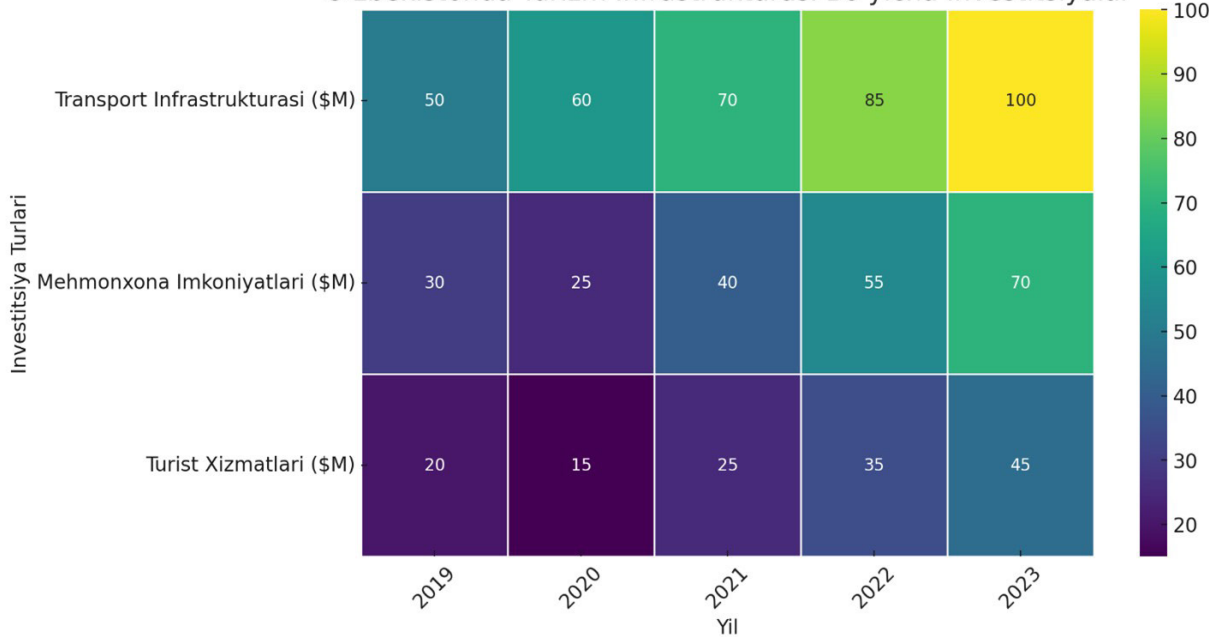

2-jadval: Turizm infratuzilmasiga kiritilgan investitsiyalar

Yil	Transport infratuzilmasi (\$M)	Turar joy (\$M)	Turistik xizmatlar (\$M)	Jami investitsiya (\$M)
2019	50	30	20	100
2020	60	25	15	100
2021	70	40	25	135
2022	85	55	35	175
2023	100	70	45	215

Ushbu jadvalda turistik infratuzilmaning asosiy yo'nalishlariga yillik investitsiyalar batafsil tavsiflangan bo'lib, o'sib borayotgan sayyohlar oqimini qo'llab-quvvatlash uchun investitsiyalar, xususan, transport va joylashtirish obyektlariga izchil o'sish ko'rsatilgan.

O'zbekistonda Turizm Infrastrukturasini Bo'yicha Investitsiyalar

Tahlil shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda tog' turizmiga qiziqish sezilarli darajada oshgani, bu mahalliy va xalqaro sayyohlar sonining ortib borayotganida aks etadi. Biroq sektor infratuzilmaning etarli emasligi, cheklangan xalqaro tan olinishi va ekologik barqarorlik muammolari kabi jiddiy muammolar bilan kurashmoqda. Muhimi, tadqiqot sayyohlikdan olinadigan foyda adolatli taqsimlanishini ta'minlashda jamoatchilik ishtirokining muhim roli va mintaqaning tabiiy va madaniy merosini asrab-avaylash bo'yicha barqaror amaliyotlarni qo'llash muhimligini ta'kidlaydi.

Turli manfaatdor tomonlar, jumladan, mahalliy sayyohlik operatorlari, jamoatchilik rahbarlari va hukumat vakillari bilan o'tkazilgan sifatli suhbatlar O'zbekistonning tog'li hududlari jozibadorligini ta'kidlaydi. Bu hududlar o'zining go'zal go'zalligi, boy madaniy merosi va trekking, chang'i va alpinizm kabi sarguzasht turizmi imkoniyatlari uchun qadrlanadi. Shunga qaramay, manfaatdor tomonlarni tashvishga solayotgan jihat bu O'zbekistonning tog' turizmi yo'nalishi sifatida yetarlicha marketing va global tan olinmaganligidir.

■ Qiyinchiliklar

Tadqiqot bir qancha muammolarni, xususan, infratuzilmaning etishmasligi, global xabardorlikning cheklanganligi va ekologik barqarorlik muammolarini aniqladi. Manfaaddor tomonlar tobora ortib borayotgan tashrif buyuruvchilarni qabul qilish uchun transport tarmoqlarini yaxshilash, turar joy imkoniyatlarini yaxshilash va turistik xizmatlarni yaxshilash zarurligini birdek ta'kidladilar. O'zbekistonning tog' turizmini jahon miqyosida targ'ib qilish bo'yicha yagona marketing strategiyasining yo'qligi xalqaro sayyohlarni jalb qilishda asosiy to'siq sifatida qabul qilindi.

Ekologik barqarorlik mintaqaning tabiiy va madaniy resurslarini saqlab qolish uchun barqaror turizm amaliyotini qo'llash muhimligini ta'kidlagan manfaatdor tomonlarning jiddiy tashvishi sifatida paydo bo'ldi. Asosiy ekologik muammolarga chiqindilarni boshqarish, biologik xilma-xillikni saqlash va madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish kiradi.

■ Barqaror rivojlanish imkoniyatlari

Bunday qiyinchiliklarga qaramay, O'zbekistonda tog' turizmini barqaror rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Ekologik toza turistik mahsulotlarni yaratish, masalan, eko-lojalar, tabiatga sayohatlar va jamoatchilik asosidagi turistik loyihalarni yaratish uchun keng imkoniyatlar mavjud bo'lib, ular mahalliy hamjamiyatlarga iqtisodiy foyda keltirishi va atrof-muhitga etkazilgan zararni minimallashtirishi mumkin. Barqaror rivojlanishga e'tibor qaratgan holda infratuzilmaga investitsiyalar tog' turizmini kengaytirishni qo'llab-quvvatlash uchun hal qiluvchi imkoniyat sifatida qaralmoqda. Bu O'zbekistonning tog'li hududlari marketingini xalqaro miqyosda yaxshilash uchun jismoniy va raqamli infratuzilmani yaxshilashni o'z ichiga oladi. Manfaaddor tomonlar milliy rivojlanish maqsadlariga mos keladigan va barqaror turizm bo'yicha ilg'or jahon tajribasiga amal qiladigan tog' turizmiga strategik yondashuv zarurligini ta'kidladilar. Ushbu strategiya turistik imtiyozlarni adolatli taqsimlashni ta'minlash, atrof-muhitni muhofaza qilish va tog'li jamoalarning madaniy merosini targ'ib qilishga qaratilgan siyosatni o'z ichiga olishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu bo'limda O'zbekistonga e'tibor qaratgan holda tog' turizmini rivojlantirish bo'yicha mavjud adabiyotlar bilan bog'liq holda ushbu tadqiqot natijalari muhokama qilinadi. U empirik ma'lumotlar va nazariy asoslarning o'zaro bog'liqligini ta'kidlaydi, tadqiqotning siyosatchilar, sayyohlik operatorlari va mahalliy hamjamiyatlarga ta'sirini o'rganadi.

O'zbekistonning tog'li hududlariga tashrif buyurayotgan mahalliy va xalqaro sayyohlar sonining o'sishi, bizning tadqiqotimizda aniqlanganidek, tog' turizmiga qiziqishning ortib borayotgan global tendentsiyasiga mos keladi. Bu ortib borayotgan qiziqish sayyohlarning noyob, tabiatga asoslangan tajribalar va madaniy suvga cho'milish istagi bilan bog'liq bo'lib, O'zbekistonning tog'li hududlari taklif qilish uchun qulaydir. Biroq noadekvat infratuzilma va cheklangan xalqaro xabardorlik kabi aniqlangan muammolar boshqa kontekstlarda o'xshash to'siqlarni ta'kidlaydigan mavjud adabiyotlar bilan rezonanslashmoqda. Atrof-muhitning barqarorligi muammolariga urg'u, shuningdek, turizmini rivojlantirish va tabiatni muhofaza qilish sa'y-harakatlarini muvozanatlash zarurligi haqidagi global munozaralarni aks ettiradi.

Tog' turizmining iqtisodiy ta'siri hamda jamoatchilik ishtiroki va barqaror amaliyotning hal qiluvchi roli haqidagi Natijalarimiz turizmning barqaror rivojlanishiga erishishda ushbu omillarning ahamiyatini ta'kidlaydigan adabiyotlarni yanada tasdiqlaydi. O'zbekistonda turizmga yo'naltirilgan investitsiyalarning barqaror o'sib borayotganidan dalolat beruvchi ma'lumotlar ushbu ehtiyojlar e'tirof etilishini va strategik yuksalish uchun imkoniyatlar mavjud bo'lsa-da, ularni qondirish majburiyatini bildiradi.

Siyosatchilar uchun tadqiqot infratuzilmani rivojlantirishni qo'llab-quvvatlovchi, O'zbekistonni xalqaro miqyosda tog' turizmi yo'nalishi sifatida targ'ib qiluvchi va ekologik barqarorlikni ta'minlovchi kompleks turizm siyosatini ishlab chiqish muhimligini ta'kidlaydi. Bunday siyosat tog'li hududlarning noyob madaniy va tabiiy resurslaridan foydalangan holda iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va har qanday sektorga qaramlikni kamaytirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, Natijalar turizmni rivojlantirishda jamoatchilik ishtirokini rag'batlantiradigan, turizmning afzalliklari mahalliy aholi o'rtasida adolatli taqsimlanishini ta'minlaydigan siyosatni qo'llab-quvvatlaydi.

Turistik operatorlar O'zbekistonning tog'li hududlarining o'ziga xos atributlarini ta'kidlaydigan raqobatbardosh turizm mahsulotlarini ishlab chiqish va bozorga chiqarish uchun sayyohlarning afzalliklari va ehtiyojlari haqidagi tushunchalardan foydalanishlari mumkin. Tadqiqotda barqaror amaliyotlar va ekologik toza turizm takliflari potentsialiga e'tibor qaratilishi operatorlar barqaror turizm infratuzilmasi va xizmatlariga atrof-muhitga ta'sirni minimallashtiradigan va tashrif buyuruvchilar tajribasini yaxshilaydigan sarmoya kiritishlari kerakligini ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tahlil natijalari O'zbekistonda iqtisodiy o'sish va atrof-muhitni muhofaza qilish katalizatori sifatida tog' turizmi salohiyatini ta'kidlaydi. Biroq, bu potentsialga erishish uchun infratuzilmaga strategik investitsiyalar, marketing va barqaror amaliyotlarni qabul qilish orqali mavjud muammolarni yengib o'tish kerak.

Tadqiqot mahalliy hamjamiyat uchun turizmning potentsial afzalliklari, jumladan, ish o'rinlari yaratish, daromad olish va madaniy merosni asrab-avaylash kabi masalalarni ko'rsatib beradi. Shu bilan birga, u hamjamiyatlarning turizmni rivojlantirish va foydadan foydalanishda faol ishtirokchi bo'lishini ta'minlaydigan mexanizmlar zarurligiga ishora qiladi. Jamoatchilikka asoslangan turizm tashabbuslarini rag'batlantirish mahalliy hamjamiyatlarni kuchaytirishi, ularni madaniy va tabiiy merosini saqlab qolgan holda ularning iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini qo'llab-quvvatlovchi tarzda turizmni boshqarish uchun vositalar va resurslar bilan ta'minlashi mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari O'zbekiston kontekstiga xos tushunchalarni taqdim etish orqali tog' turizmi bo'yicha adabiyotlarning ko'payishiga yordam beradi. Belgilangan muammolar va imkoniyatlar manfaatdor tomonlarga tog' turizmi sektorini barqaror va inklyuziv tarzda hamkorlikda rivojlantirish uchun yo'l xaritasini taklif etadi. O'zbekiston o'zining tog' turizmi infratuzilmasi va takliflarini rivojlantirishda davom etar ekan, ushbu tadqiqotdan olingan saboqlar nafaqat turizmning iqtisodiy foydasini oshirish, balki uning bebaho tabiiy va madaniy boyliklarini kelajak avlodlar uchun saqlab qolishni ta'minlaydigan strategiyalar haqida ma'lumot berishi mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari asosida O'zbekistonda tog' turizmining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha bir qancha tavsiyalar taklif etiladi. Birinchidan, sayyohlik tajribasining qulayligi va umumiy sifatini oshirish uchun infratuzilmani, jumladan transport, turar joy va turistik xizmatlarni rivojlantirishga katta sarmoya kiritish zarur. Bundan tashqari, strategik marketing rejasini amalga oshirish O'zbekistonning tog' turizmi takliflarining xalqaro obro'sini oshirish, uning noyob diqqatga sazovor joylarini ta'kidlashda muhim ahamiyatga ega. Mahalliy hamjamiyatlarning imkoniyatlarini kengaytirish va ularning turizmni rivojlantirish afzalliklaridan baham ko'rishlarini ta'minlash uchun jamoat asosidagi turizm tashabbuslarini rag'batlantirish tavsiya etiladi. Bundan tashqari, barqaror turizm amaliyotlarini qabul qilish va joriy etish atrof-muhit va madaniy merosni muhofaza qilish uchun juda muhimdir. Nihoyat, barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlovchi, xususi sektor investitsiyalarini rag'batlantiradigan va xalqaro hamkorlikni osonlashtiruvchi keng qamrovli turizm siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqot O'zbekistondagi tog' turizmini tushunishga chuqur hissa qo'shgan bo'lsa-da, bu natijalarni kengaytirish uchun qo'shimcha tadqiqotlarga ehtiyoj qolmoqda. Kelgusi tadqiqotlar turizm rivojlanishining mahalliy jamoalar va atrof-muhitga uzoq muddatli ta'sirini baholash uchun bo'ylama tahlillarni, boshqa mamlakatlardan saboq olish uchun qiyosiy tadqiqotlarni, xizmatlar va mahsulotlarni yaxshiroq moslashtirish uchun turistlarning xatti-harakatlarini o'rganishni va miqdoriy baholash uchun batafsil iqtisodiy ta'sir tahlillarini o'z ichiga olishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 18-fevraldagi "Turizm, madaniy meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" PF-75-son Farmoni hamda "Turizm va madaniy meros vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida" 2022-yil 18-fevraldagi PQ-135-son qarori. – www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 9-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6165-son Farmoni
3. Ergashev, R. X., & Islomova, D. S. (2022). O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish masalalari. Gospodarka i Innovatsie. Retrieved from gospodarkainnovatsie.pl
4. Yarashev, Q. S., & Baxriddin, Y. (2022). Qashqadaryo havzasi tog'va tog'oldi ekoturistik imkoniyatlari va istiqbollari. Involta Scientific Journal. Retrieved from kompy.info

5. Xudoyarov, A. A. (2021). O 'zbekistonda iqtisodiyetni modernizatsiyalash jarayonida ziyorat turizmining rivojlanish xususiyatlari // Журнал Инновации в Экономике. Retrieved from tadqiqot.uz
6. Kostić, M., Lakićević, M., & Milićević, S. (2018). Sustainable tourism development of mountain tourism destinations in Serbia. Экономика пољопривреде. Retrieved from cyberleninka.ru...
7. Qian, C., Sasaki, N., Jourdain, D., Kim, S. M., ... (2017). Local livelihood under different governances of tourism development in China—A case study of Huangshan mountain area. Tourism Management, Elsevier.
8. Czernek, K. (2017). Tourism features as determinants of knowledge transfer in the process of tourist cooperation. Current Issues in Tourism, Taylor & Francis.
9. Paresishvili, O., Kvaratskhelia, L., & Mirzayeva, V. (2017). Rural tourism as a promising trend of small business in Georgia: Topicality, capabilities, peculiarities. Annals of Agrarian Science, Elsevier.
10. www.uzbektourism.com
11. www.unwto.org

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.